

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Exegesis

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

Dominica XXV. post Trinitatis.

Evangelium Matth. 24. vers. 15. 28.

Memoratur 2. Macc. 2. v. 5. de arca fœderis, quod Propheta Jeremias tempore captivitatis Babylonicæ absconderit illam in spelunca quadam & obstruxerit ostium, sed nemo postea locum illum invenire potuit. Hoc Deus ita disposuit, quia aliud templum à Zorobabele extruendum erat, in quo non amplius arca typica, sed Christus ipse mediator novi fœderis, quem Deus Pater nobis *ἰλασθιον* proposuit, Rom. 3. v. 25. comparere, & illud suo adventu illustrius reddere debuit, quàm prius erat, juxta vaticinium, Hagg. 2. vers. 10. Sed paulò post ascensionem Christi in cœlos secundum illud templum non minus quàm primum destructum fuit, quia tempus aderat, quo non magis in templo Hierosolymitano, sed ubivis locorum in spiritu & veritate Deum adorare licebat, Joh. 4. v. 23. Si quidem in carne se manifestaverat, & habitabat in illa *σωματικῶς*, Col. 2. v. 9. tanquam in proprio suo templo, Joh. 2. v. 19. hoc prædictum est per Danielem c. 9. v. 26.

Judæi confidebant in verbis mendaci, perpetuò ingeminantes: Templum Domini, Templum Domini, Templum Domini, Jer. 7. v. 4. nimirum fieri posse nō putabant, ut templum hoc destrueretur, quicquid tandem agerent, sed eventus tristissimus docuit, vanam & inanem fuisse hanc persuasionem, quia enim Christum repudiaverunt, qui verum nostrum templum & altare est, Ebr. 13. vers. 10. & regnum Dei admittere noluerunt, Act. 13. v. 46. domus ipsorum deserta relicta est, juxta verbum Christi, Matth. 23. v. 37-38.

Hanc desolationem Christus in prælecta pericope discipulis suis graphicè depingit, & ex hinc ansam capit finale totius mundi excidium quasi in speculo nobis ob oculos ponere, cujus illa typus fuit.

Nos vacivas Christo aures exhibebimus, considerantes

- I. Excidium urbis.
- II. Excidium orbis.

J. J.

EXEGESIS.

Magnæ bonitatis & clementiæ indicium est, quod Deus electis suis non tantum imminentia pericula prædicat, sed & elabendi modum & media commonstrat, Amos 3. v. 7. exemplum habemus in hodierno Evangelio, ubi Christus Urbi Hierosolymæ non solum imminentem interitum prænunciat, sed & medium ostendit, quomodo rebus suis consulere, & malum instans declinare possint. Tria enim circa 1. partem consideranda veniunt:

I. *Signi evidentia*, quod est *βδελυγμα τῆς ἐρημώσεως*, abominatio desolationis, sive quod phrasis Hebræa importat, abominanda desolatio per Danielem prædicta cap. 9. v. 26. seqq.

Per hanc abominationem desolationis proximè imminentis indicem intelligitur vel effigies Tiberii Imperatoris Romani quam Pilatus ad legis Judaicæ contumeliam ipsum Sanctum Sanctorum intulit, teste Josepho: vel Exercitus Romanus Hierosolymam obsidens qui vocatur abominatio, quia juxta

hanc prophetiam Christi in templo illam
Christus a. h. l. loquitur de re futura. V. d. d.
idea Boni in pr. sect. 3. Partis 1. Arh.
5. 79. p. 146. 147.

quia constabat ex Ethnicis idola Judæis abominanda colentibus. Additur vox desolationis, quia Exercitus ille tandem cepit, & desolavit urbem & templum. Hæc est sententia Augustini, & confirmatur testimonio S. Lucæ c. 21. v. 20.

Talem abominationem desolationis expertum est Romanum Imperium, & experitur adhuc sub jugo bellico, quod 25. annos continuè portat. Sicut enim Judæi per abominationes peccatorum, abominationem illam desolationis sibi attraxerunt: Ita non possumus negare, quod *ἐπιμυσίον* illam, in qua totum Romanum Imperium adhuc jacet, peccatis nostris promeriti sumus. Non est veritas, & non est misericordia, & non est scientia Dei in terra, sed maledictum & mendacium, & homicidium & furtum, & adulterium inundaverunt, &c. propter hoc luget terra, &c. Ol. 4. vers. 1. seqq. domus super domum cadit, Luc. II. vers. 17. terra quæ ante bellum hoc fuit quasi hortus voluptatis, mera solitudo deserti facta est, Joel. 2. v. 3. & quod hinc inde superest, est instar tugerii, qualia sunt in vineis, & instar tuguriioli, in quo pernoctant in hortis cucumerariis, Eccl. 1. v. 8. 9. removeamus igitur ab oculis Dei abominationem desolationis, Jer. 18. v. 7. 8.

II. *Persecutionis truculentia*, quæ exaggeratur

1. *Ratione locorum*, nam neq; in Judæa, neque in tecto, neque in agro tutò quis delitescere poterit præ gladio hostili, Jer. 6. v. 25. Quomodo hoc impletum sit Judæis, facile intelliges, si historias Egesippi & Josephi de excidio Hierosolymitano pervolveris: Nobis haud incognitum est qui valeat gladius hostilis. Omnis qui inventus fuerit, occidetur, & qui inventus fuerit, cadet in gladio, infantes alliduntur in oculis

parentum, diripiuntur domus, & uxores violantur, Es. 13. v. 15. 16. multis digiti præciduntur, sicut Adonibeseck tractabat 70. Reges, Judic. 1. v. 7. multis aures & nares resecantur, Ezech. 23. v. 25. multis oculi effodiuntur, ut Zedekia Regi, Jerem. 39. v. 7. multi in diurnam captivitatem rediguntur, ut Judæi 70. annos in captivitate Babylonica detinebantur, confer Joel. 3. v. 3. Ezech. 23. 25. Es. 20. v. 4. hinc in sylvas & dumeta confugiunt homines, imò in cavernas terræ se abscondunt, ut furorem gladii hostilis declinare possint, Jerem. 4. vers. 29. Non immeritò igitur Rex David, cum electio ipsi daretur inter famem, pestem & bellum, pestem elegit, hæc additâ ratione quod conducibilis esse ducatur in manus Dei incidere, quàm in manus hominum, quia misericordia ejus magna sit, 2. Sam. 24. v. 13. 14.

2. *Ratione subjectorum*. Nam prægnantes etiam & lactentes ab hoc malo immunes non erunt, hinc Christus, væ prægnantibus, inquit, & lactentibus in tempore illo, ratio est, quia illæ vel uterum ferunt, vel infantes ab uteribus dependentes habent, & ita fugâ sibi eâ celeritate, quâ opus est, consulere non possunt. Non igitur damnat hic Christus conjugium, quod per se sanctum & benedictum est, sed pro subjecta materia væ illud explicandum est, de miseria nimirum & molestia, cui lactentes & prægnantes tempore persecutionis subjectæ sunt. Parcunt quidem aliàs jura gentium in expugnatione urbium prægnantibus, lactentibus, infantibus, &c. Sed hoc quoque Judæis denegatum est privilegium. Nulla planè apud hostes commiseratio, nulla pudoris reverentia fuit, sicut tristissimus eventus & complementum hujus vaticinii docuit, quod ne quidem matres, nedum hostes

tes tenellis infantibus pepercerint. Ita quidem Conjugium suas habet utilitates atque jucunditates, sed variis molestiis & difficultatibus permixtas, præsertim tempore persecutionis, 1. Corinth. 7. v. 28. non desunt tamen efficacissimæ consolationes, quibus piæ conjuges in tali casu se erigere debent. Vivunt enim in statu Deo placente, quem ante lapsum instituit, cum nullum adhuc peccatum in mundo esset, & Christum habent propitium, qui precibus invitatus aquam tribulationis in vinum lætitiæ transmutabit, Johan. 2. vers. 9. salvatur enim mulier per filiorum generationem, si manserit in fide, &c. 1. Tim. 2. v. 15.

3. *Ratione incommodorum*, quæ parit

1. *Temporis inclementia*, si vel hyeme vel sabbatho fuga contingat. Utrumque tempus suas difficultates habet. Hyeme fuga difficilis est tum propter frigus, nives, & ventos, tum etiam propter brevitatem dierum: Sabbatho autem propter religionem, eò quod Judæis ultra mille passus peregrè die Sabbathi abire licitum non erat, ut Lyra testatur, & colligi etiam potest ex Act. 1. v. 12.

Multi tempore hyemis vel unius horulæ frigus in templo sustinere nolunt, sed domi manent post fornacem, & conciones negligunt, sed vindicta divina recto pede insequitur, ut ab hostibus in exilium pulsi nives, frigus & ventos non curent, modò vitam hoc modo conservare possint.

Multi Sabbatho quiescere nolunt, sed profana tractant, & cultum divinum negligunt. Postea puniuntur à DEO, ut nec Sabbatho, nec diebus aliis profestis tranquillè agant, sed ab hostibus exagitati inter Judæos, quibus hoc tempore pax domestica præ Christianis facta tecta relinquuntur, vel alios quoscunque peregrinos lati-

bulum aliquod sibi emendicare cogantur, ubi sine mente quasi instar brutorum commorantur, & experiuntur, quid sit, quando prophetia cessat, Pl. 74. v. 9.

2. *Multorum deficientia*, v. 22. Tanta erit tribulatio, inquit Christus, tantus hostiù furor, ut totus Judaicus populus funditus deletus fuisset, nisi Deus frenum quasi hominibus injecisset, & ad commiserationem corda eorum inflexisset, sed propter electos, qui vel jam tum credebant, vel postea credituri, vel ex credentibus nascituri erant, decurtabuntur dies isti. Non enim finit eos supra vires tentari, sed dat eventum, ut sufferre possint, 1. Corinth. 10. vers. 13. nemo Christo oves suas eripiet, Johan. 10. vers. 29. reservabit sibi semper aliquos, qui genua non flectunt coram Baal, 1. Reg. 19. vers. 18. quia liber monumenti coram eo scriptus, est timentibus eum, Malach. 3. vers. 16. Videte igitur Vos mei, ne sub persecutionibus deficiatis à fide, sed perseverate firmiter Deus non relinquet vos orphanos, Joh. 14. vers. 18. sed decurtabit aliquando dies tribulationis, & gaudio vos perfundet innarrabili, 1. Pet. 1. vers. 8. Roman. 8. vers. 18. 2. Cor. 4. v. 17.

III. *Consilii prudentia*, quo Christus discipulos suos instruit adversus prædictas hæc calamitates, & tribus membris absolvitur, ut sunt

1. *Scriptura Sacra meditatio*. Qui legit, inquit, intelligit, & his verbis ad varicinia prophetica, præsertim Daniele discipulos suos remittit, qui politia Judaicæ destructionem post Christum occisum securum longè ante prædixit, cap. 9. v. 26. seq. Hunc locum jubet ipsos legere, & ita legere, ut intelligant, quod nobis etiam dictum putemus. Scri-

Scriptura est *Epistola DE* I genus humanum, quæ regulam continet rectè credendi, & piè vivendi, proinde diligenter & cum maxima attentione sæpius perlegenda est, Joh. 5. v. 39.

Est *cibus* qui nos pascit, Ezech. 3. vers. 3. *dolabra* quæ polit, Os. 6. v. 5. *medicina* quæ sanat, Sapient. 16. v. 12. *lucerna*, quæ dirigit, 2. Pet. 1. v. 19. *thesaurus optimus* super millia auri & argenti, Psalm. 119. v. 72. magni ergò faciamus hunc sacro-sanctum codicem, & ut verum legendo intellectum quoque assèquamur, cum Davide oremus: Da mihi Domine intellectum, & scrutabor legem, Ps. 119. v. 34. ita aperiuntur nobis scripturæ, ut quæ legimus intelligamus, & per Spir. S. operationem ad vitam æternam erudiamur, quod exemplum discipulorum Emaunticorum comprobat, Luc. 24. v. 32.

2. *Fuga maturatio*. Nam tunc, inquit Salvator, tunc qui est in Judæa, fugiat in montes. Hæc verba dupliciter ad usum nostrum applicare possumus:

1. *Literaliter*. Quia enim Christus Judæos fugere jubet in montes, cum propter exercitium Romanum in civitatibus & oppidis tuti non essent, apparet hinc, quod tempore persecutionis, famis, pestis, &c. ad loca tutiora se recipere non sit prohibitum. Fecit ipse quod hîc jubet Dominus, Matth. 12. vers. 15. Luc. 4. v. 30. Joh. 6. v. 15. 8. v. 59. Fugit Jacob, Genes. 27. vers. 43. fugit Moses, Exod. 2. v. 15. fugit Joseph cum Maria, Matth. 2. vers. 14. fugit Paulus, Act. 9. v. 25. 14. v. 6. 17. vers. 14. qui enim periculum amat peribit in eo, Sir. 3. vers. 27. fiat tamen citra læsionem honoris Dei & propriæ conscientie, citra desertionem officii & charitatis erga proximum. Qui extra hos respectus

fugit, dum vult servare vitam suam, amittet illam, Matth. 10. v. 30. & Deo non effugiet, Amos 2. v. 15.

2. *Spiritualiter*. Ut enim tempore obfidionis Hierosolymitanæ nullum erat convenientius medium, quàm in montes securitatis causâ se conferre: Ita priusquam veniat *παραδουρα*, ad certos montes quasi fugiendum est, quorum tres Scriptura præ cæteris illustres commendat, Sina, Sion, & Tabor. Sina legem denotat, quæ agnitionem peccati operatur, Roman. 7. vers. 7. Sion Evangelii figura est, quæ fidem accendit. Thabor vitam æternam significat, in illo siquidem CHRISTUS clarificatus est. Qui vult tandem ascendere montem Tabor, hîc primùm ad montem Sina per contritionem, & deinde ad montem Sion per fiducialem Christi apprehensionem confugiat necesse est. Hæc sunt quasi duæ alæ, quarum beneficio de terra elevamur, & ea quærere incipimus, quæ in cælo sunt, Col. 3. v. 1.

3. *Devota oratio*. Nam orate, inquit porro CHRISTUS, ne fuga vestra fiat in hyeme, vel Sabbatho. Hoc optimum est remedium, quo calamitates avertere, & si non planè avertere, mitigationem tamen earundem impetrare possumus, ut dicat Deus angelo disperdenti: Sufficit nunc, quiescere fac manum tuam, 2. Sam. 24. v. 16.

Oratio facit miracula in cælo, Johan. 10. vers. 13. miracula in igne, Dan. 3. vers. 27. miracula in aqua, Exod. 14. vers. 16. miracula in aère, 1. Sam. 7. vers. 10. Nunquam igitur intermittamus preces & deprecationes, quæ sunt Ecclesiæ armatura, & murus in confectione, Ezech. 22. vers. 30. tunc habebimus Deum propitium, qui

facit voluntatem timentium se, & deprecationes eorum exaudit, Pl. 145. v. 19.

De Secundo.

Sequitur excidium orbis, ejus hinc à Christo ponitur

1. *Nota, quæ duplex :*

1. *Pseudo-prophetarum varietas.* Nam surgent, inquit Salvator, nimirum è medio Ecclesiæ cætu, Pseudo-Christi, qui sumpto sibi Messia nomine, multos seducunt, ut fecit Magus quidam Ægyptius, cujus Luc. meminit, Act. 21. v. 38. & alius sub Hadriano Imperatore, nomine Bencochab, de quibus Josephus, Niceph & Eusebius legi possunt. Surgent etiam Pseudo-Prophetae, per quos hæretici quivis & falsi doctores intelliguntur, qui aliam extra Christum consequendæ salutis viam excogitant, & non acquiescunt sanis sermonibus Dn. nostri Jesu Christi, 1. Tim. 6. v. 3.

Tales Pseudo-Christi sunt Monachi variorum ordinum, qui suis jejuniis, precibus, pauperum spontaneæ, & miraculæ castitati, aliisque opellis, juxta hominum constitutiones factis, æternæ salutis meritum adscribunt, ita quidem, ut operibus illis, tam sibi quam aliis Dei favorem demereri, & vitæ æternæ beatitudinē se impetrare possent, jactitent, quod verè est officium Christi Salv. invadere, ejusque partes per antichristianam pietatem sibi vindicare. Tales falsi Christi sunt etiam Rom. Pontifices, qui plenitudinem gratiæ diviniq; benedictionis & remissionis peccatorum penes se resistere impudentissimè gloriantur, & cælestia hæc beneficia pro pecuniis vendunt, quæ non corruptibili auro & argento, sed sanguine agni immaculati Jesu Chr. nobis acquisita sunt, 1. Pet. 1. v. 18. 19.

Horum Pseudo-Christorum & Pseudo-prophetarum circa finem mundi magnus erit numerus. Sicut enim senex varias patitur phantasias: Ita mundus senescens phantasias falsæ doctrinæ sentiet innumerabiles, quod Christus innuit, quando Pseudoprophetarum porro taxat

1. *Oracula,* quod dicturi sint, ecce hic, ecce illic Christus est. Non manebunt apud verbum Dei scriptum, in quo Christus invenitur, Ioh. 5. v. 39. sed ad traditiones, concilia, decreta Pontificum, &c. simplices deducunt, ut relicto fonte vivo è cisternis bibere cogantur, Jer. 2. v. 13. Hoc facit Antichristus Romanus, cujus oracula mera sunt abominatio, & nihilominus ea toti mundo obtrudere fatagit. Laicos arcet à sectione Bibliorum, furatur ipsis calicem, dominatur conscientis, & si mille animas secum ad inferos ducat, expressè scribunt ipsius parasiti, quod nemini teneatur rationem reddere. Hoc est extollere se supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur, 2. Thess. 2. v. 4.

2. *Miracula,* quæ multa & magna edituri sunt, ut impiæ suæ doctrinæ fucum & fidem faciant. Sed illa cavere jubet Dominus ipse, Deuter. 13. v. 1. seqq. siquidem adventus Antichristi erit juxta operationem Satanæ in omni virtute & signis, 2. Thess. 2. vers. 9.

3. *Receptacula.* Si dixerint vobis: Ecce in deserto est, nolite exire, ecce in penetralibus est, nolite credere. Quibus verbis Eremitæ, Monachi & moniales in Papatu reprehendi manifestum est, qui quod Christus obedientiæ suæ promeritis est, suis operibus ascribunt, totamque Christi gratiam foris extra mundum, in desertis, in monasteriis & horum penetralibus plus quam alibi vigere garrunt. Ecce hinc, inquiunt, ecce illic fiunt